

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ.

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від 30 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання.
8. Політика навчальної дисципліни
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Європейський конституціоналізм
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Розвадовський Володимир Іванович, доц., к.ю.н., доц. кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права
Контактний телефон викладача	Розвадовський Володимир Іванович (0342) 596134
Е-mail викладача	Розвадовський Володимир Іванович rozvadovskivolodimir50@gmail.com
Формат дисципліни	денна
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	<p>Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kkmtap.pnu.edu.ua/%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d0%ba%d0%b8-%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%86%d0%b5%d1%81%d1%83/</p> <p>Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів та змісту курсових робіт, індивідуальних науково-дослідних завдань.</p>
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Тенденції сучасного розвитку міжнародних та міждержавних відносин у рамках романо-германської правової сім'ї, яка складає основу Європейського Союзу та Права ЄС, відзначаються істотним впливом з боку конституціоналізму та конституційного права країн ЄС. Саме європейський конституціоналізм сформував основу правових цінностей, які згодом були включені до змісту концептуальних нормативно-правових актів Європейського Союзу, а також обумовив явище конвергенції правових систем європейських країн, які у кінцевому підсумку обумовили саму появу ЄС як міжнародної та міждержавної організації регіонального (континентального) характеру. Саме тому вивчення європейського конституціоналізму, як особливої конституційно-правової інституції і, одночасно, особливої правової системи для юристів має важливе значення як у ретроспективному, так і у перспективному аспектах, оскільки закладає підвалини розуміння змісту конституційних європейських відносин та специфіки функціонування конституційно-правових інститутів країн-членів ЄС.</p> <p>Також вивчення навчальної дисципліни «Європейський конституціоналізм» дозволяє засвоїти не лише специфіку конституціоналізму країн-членів ЄС, а й держав, які прагнуть стати членами зазначеної організації, а також інших країн, які не мають на меті вступ до ЄС. Це дає можливість визначити з позицій сучасного конституціоналізму можливі варіанти розвитку явищ конвергенції та дивергенції правових систем країн</p>	

Європи.

Основними джерелами цієї галузі виступають Конституції країн-членів ЄС, Конституції країн-асоційованих членів ЄС, а також Конституції та конституційні акти держав, які не є членами ЄС та найближчим часом не збираються бути її членами.

У контексті усього вищенаведеного, важливо, щоб випускники вищих юридичних закладів володіли необхідними знаннями у галузі європейського конституціоналізму у рамках сучасного конституційного та конституційного порівняльного права на підґрунті стійкої сформованої правової культури та знань історичних та сучасних аспектів становлення та розвитку конституціоналізму країн Європи.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Європейський конституціоналізм» є формування у студентів цілісного уявлення про конституційні європейські традиції та сучасний європейський конституціоналізм як про особливу систему права, його структуру, предмет і суб'єктів, джерела; надання необхідних знань змісту основних конституційних актів, умінь та навичок правильного їх застосування; формування вмій і навичок роботи з нормативно-правовими документами, їх грамотну класифікацію, вміння правильно використовувати юридичні терміни; формування наукового світогляду; визначення проблем, що виникають при його застосуванні та шляхи їх усунення.

Основними цілями вивчення дисципліни «Європейський конституціоналізм» є опанування студентами теоретичною і нормативною базою європейського конституціоналізму; вміння застосовувати на практиці теоретичні знання з проблем конституційного права та конституціоналізму з питань, що постають у сфері співвідношення конституційних норм та цінностей країн ЄС; вивчення системи джерел сучасного європейського конституційного права; дослідження співвідношення конституційного права країн-членів ЄС та інших країн континентальної Європи; формування у студентів розуміння конституційних цінностей, які домінують у правових системах європейських держав; дослідження основних напрямів розвитку європейського конституціоналізму та його специфіки.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу джерел права та результатів наукових досліджень європейського конституціоналізму.

Здатність застосовувати знання щодо аналізу європейських цінностей і процесів, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними, виявляти їх тенденції, шляхи розвитку.

Знання та розуміння, як правильно викладати свої думки про складні юридичні явища на європейському та національному просторах;

Фахові компетентності:

Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, основні поняття та елементи правового механізму конституційної демократії, верховенства права, людської гідності.

Здатність аналізувати проблемні питання теорії, практики та законотворчості в сфері конституційно-правових відносин.

Здатність вірно застосовувати норми та принципи європейського Конституційного

права при виконанні службових обов'язків; використовувати набуті знання у своїй практичній діяльності; правильно формулювати юридичні поняття і категорії.

Здатність до критичного та системного аналізу, порівняння і тлумачення європейського та національного законодавства.

Здатність до консультування з правових питань, зокрема, захисту прав і свобод людини та громадянина, прямої та безпосередньої демократії під час виборчих процесів, децентралізації місцевого самоврядування, основні поняття, елементи та механізми розвитку сучасного європейського конституціоналізму та інше

5. Організація навчання

Обсяг курсу (денна форма навчання)

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
Семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
Самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Вибірковий		
3	081 Право	2	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план			Кількість годин		
			Лекції 12	Заняття 18	Сам. Роб. 60
Змістовний модуль 1 Загальні засади конституціоналізму.					
Тема 1. Основні етапи формування сучасного європейського конституціоналізму.			2	4	10
Тема 2. Засади та основні доктрини конституціоналізму			2	2	10
Тема 3. Європейський парламентаризм, як основа конституційних систем правління			2	2	10
<i>Разом за змістовним модулем 1.</i>			6	8	30
Змістовний модуль 2 Взаємовідносини держави з народом, людиною і громадянським суспільством.					
Тема 4. Права людини і основоположні свободи як межі діяльності держави.			2	4	10
Тема 5. Національний суверенітет.			2	4	10
Тема 6. Судовий конституційний контроль.			2	2	10
<i>Разом за змістовним модулем 2.</i>			6	10	30
Усього годин:			12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання курсу	Загальна система оцінювання навчальної є уніфікованою в межах навчально-наукового юридичного інституту і визначається п. 4.5 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (зі змінами, внесеними Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту, протокол №5 від 28 лютого 2017 р.) – текст розміщений на інформаційному стенді та сайті Інституту https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2020/03/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D1%97-%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B2-%D0%9D%D0%9D%D0%AE%D0%86.pdf
Вимоги до письмової роботи	Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами одної письмової модульної контрольної роботи. Робота виконується на 2 семінарському занятті та охоплює два змістових модулі: На контрольну виноситься 2 тестові запитання, які оцінюються 10 балів, 1 описове завдання, яке оцінюється у 15 балів, 1 схематичне завдання, яке оцінюється у 12 балів, 1 практичне завдання, яке оцінюється у 13 балів. Максимальний бал за контрольну становить 50 балів. <u>За бажанням (для отримання додаткових до 5 балів)</u> студенти можуть виконувати індивідуальні завдання за темою відповідного семінарського заняття. Види, приклади підготовки та критерії оцінювання індивідуальних завдань <i>знаходяться на кафедрі та розміщені на сайті кафедри</i> https://kkmtap.pnu.edu.ua/%d0/
Семінарські заняття	Оцінюються за 4-рівневою шкалою (від 2 до 5). Система оцінювання семінарських занять визначена п.п.4.5.3. Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються р. 5 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль - залікова робота у письмовій формі. На залік виноситься 2 тестові запитання, які оцінюються 10 балів, 1 описове завдання, яке оцінюється у 15 балів, 1 схематичне завдання, яке оцінюється у 12 балів, 1 практичне завдання, яке оцінюється у 13 балів. Максимальний бал за залікову роботу становить 50 балів.
7. Політика навчальної дисципліни	
<u>Письмові роботи:</u> Планується виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання (перелік міститься в Методичних вказівках і завданнях для підготовки до семінарських (практичних) занять), письмових експрес-	

опитувань на семінарських заняттях тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань, курсових робіт (за вибором студента) – *Методичні вказівки розміщені на сайті кафедри*

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (п. 5.1.2 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://law.pnu.edu.ua/організація-навчального-процесу/>).

Рекомендована література

1. Антологія лібералізму: політико-правничі вчення та верховенство права / [упорядкув. : С. Головатий, М. Козюбра, О. Сироїд ; відповід. ред. С. Головатий; наук. ред. С. Головатий, О. Сироїд, О. Волкова, А. Черевко ; вст. сл. С. Головатий]. – К. : «Книга для бізнесу», 2008. – 992 с.
2. Аристотель. Политика. Афинская полития / Аристотель. – М. : Мысль, 1997. – 347 с.
3. Дайси А. В. Основы государственного права Англии. Введение в изучение английской конституции / А.В. Дайси [под. ред. П.Г. Виноградова. Издание второе]. – М., 1907. – 671 с.
4. Даль Р. Демократия и ее критики / Р. Даль; пер. с англ. ; под ред. М.В. Ильина. – М.: РОССПЭН, 2003. – 576 с.
5. Демократическое правовое государство и гражданское общество в странах Центрально-Восточной Европы. – М., 2005.
6. Ладер К.-Х. Теория аутопойезиса как подход, позволяющий лучше понять право постмодерна (от иерархии норм к гетерархии изменяющихся паттернов правовых интеротношений) / К.-Х. Ладер // Правоведение. – 2007. - № 1. – С. 13 – 42.
7. Лібералізм: Антологія. 2-ге вид. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : ВД Простір, Смолоскип, 2009. – xxxii + 1128 с.

8. Лок Дж. Два трактати про врядування / Джон Лок [пер. з англ. О. Терех, Р. Думець]. – К. : Основи, 2001. – 264 с.
9. Речицкий В. Политический предмет конституции / Всеволод Речицкий. – К.: Дух і Літера, 2012. – 728 с.
10. Розанвалон П. Демократична легітимність. Безсторонність, рефлексивність, наближеність / П. Розанвалон [пер. з фр. Є. Марічева]. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 286 с.
11. Ролз Дж. Теорія справедливості / Джон Ролз [пер. з англ. О. Мокровольський]. – К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 822 с.
12. Савчин М.В. Конституціоналізм і природа конституції: Монографія / М.В. Савчин. – Ужгород : Поліграфцентр "Ліра", 2009. - 372 с.
13. Таманага Б. Верховенство права: Історія. Політика. Теорія / Б. Таманага [пер. з англ. А. Іщенко]. — К. : Київ.-Могилян. академія, 2007. — 208 с.
14. Федераліст. Коментар до Конституції Сполучених Штатів. Александер Гамільтон, Джеймс Медісон, Джон Джей: пер. з англ. – К. : Видавництво Сфера, 2002. – 492 с.
15. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм: Монографія / В. Шаповал. – К.: Юридична фірма «Салком», 2005. – 559 с.
16. Шевчук С. Судова правотворчість. Світовий досвід і перспективи в Україні / С.В. Шевчук. – К. : Реферат, 2006. - 640 с.
17. Слінько Т. М. Летнянчин Л. І. Веніславський Ф.В. та інші Конституційне право України; за заг. ред. Т. М. Слінько. – Хаоків: Право, 2020. – 592 с.

Додаткова література.

1. Визначення і вимірювання демократії / За ред. Д. БІТЕМА. – Львів, 2005.
2. Габермас Ю. Залучення іншого: Студії з політичної теорії / Юрген Габермас; пер. з нім. А. Дахній; наук. ред. Б. Поляруш. – Львів : Астролябія, 2006. – 415 с.
3. Дарендорф Р. У пошуках нового устрою. Лекції на тему політики свободи у ХХІ столітті / Р. Дарендорф; пер. з нім. А. Орган. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 109 с.
4. ДЖЕНІС М., КЕЙ Р., БРЕДЛІ Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. – Київ – Будапешт, 1997.

5. Кельзен Г. Чисте правознавство / Ганс Кельзен ; [пер. з нім. О. Мокровольського]. – К. : Юніверс, 2004. – 496 с.
6. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм: теорія і практика: Дис... д.ю.н./ А.Р. Крусян; Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса, 2010. – 546 с.
7. Мартиненко П. Проект Конституції для нової Європи: реформаторський потенціал / Петро Мартиненко // Європейська інтеграція. – 2004 – № 4. – С. 1 – 16.

